

in steklarje pri delu. Zanimalo jih je, kako se piha in izdeluje steklo. Nabavili so si tudi ta ali oni razstavljeni predmet za spomin. Posebno radi so kupovali kot spomin na Ruše steklenice, ki so bile izdelane v obliki ruške madone.

Poleti so se pripeljali na glažuto tudi Slovaki na svojih velikih samokolnicah, v katere je bil vprežen po en konj. V vozu je bil poleg gospodarja navadno tudi njegov hlapec in odrasli sinovi. Ti Slovaki so bili premožni ljudje. Naročali so v tovarni razne vrste steklenih predmetov ter ostali na glažuti po 3–4 tedne, dokler ni bilo dovolj izdelanega in dobro s slamo zavitega stekla, da so z njim napolnili svoje vozove. S tem steklom so trgovali že na potu domov.

Glažutarji so slovaške goste radi videli, ker so bili hvaležni in radodarni kupovalci. Pozabili niso na nobenega delavca in na nobeno delavnico. Vsakega so obdarovali, tudi brusarje stekla, slikarja na steklo, topilca, mizarja in kovača, ki jim je podkoval konje.

Ko so odhajali, je bilo žal vsem, vsej »glažutarski družini«, kakor so jo imenovali.

Mr. Franc Minarik

OPOMBE

1. Matične knjige ruske župnije. — 2. »Glasereselle«.
- 3. Poročilo zbiratelja glažutarskega zgodovinskega gradiva Jožefa Kavčiča. — 4. Rudolf Puff: Marburg I. 1847.

USODA MIKLOŠIČEVEGA SPOMENIKA V LJUTOMERU

8. avgusta 1926 je bil v Ljutomeru slovesno odkrit spomenik slavnemu rojaku ljutomerskega okraja, slavistu Francu Miklošiču, rojenemu v Radomerju pri Ljutomeru. Spomenik je stal na svojem mestu do prihoda Nemcev; v noči 8. maja 1941 so mu odtrgali glavo ter jo prihodnji dan zapeljali v gozdno grapo na Kamenščaku, oprsje in podstavek pa so spravili na občinskem dvorišču. Glavo je našel Kamenščanec Rudolf Stegmüller, ki jo je najprej skril v pšenico na svoji njivi, nato pa jo zakopal na svojem dvorišču. Ko so jo Nemci pozneje iskali, je niso več našli.

R. Stegmüller je pridal listek, ki je dokument časa ter zavednosti prleškega kmeta in ki se je glasil: »V naročje zemlje izročam od nemških zločincev oskrungenega spomenika glavo velikega Slovenca Franca Miklošiča, ki so ga Nemci 8. majnika 1941 razbili in pozneje glavo odvrgli v gozd v jarek, kjer sem jo našel in jo rešil pred nemškimi zločinskimi rokami. Rudi Stegmüller, 12. V. 1941. Vse, kar je slovenskega, nam hoče uničiti velika oznanjevalka Hitlerjeve kulture, nemška barbarska mladina. Kar hočemo ohraniti, moramo skriti v naročje zemlje. To je svoboda, ki nam jo oznanjajo Nemci — uničiti Slovence.« (Ljudski glas, 5. VII. in 8. VIII. 1952.)

Mestna občina Ljutomer je dala Miklošičev spomenik popraviti ter ga postaviti na prejšnje mesto na Miklošičevem trgu, kjer je bil z malo slovesnostjo ponovno odkrit 27. julija 1952.

N. I. Vrabl

DRAGOTIN KETTE IN NOVO MESTO

»Li veš, kako vsled sončnega obiska
žarnó blešči dolenska stolica,
kako po rosi vsa okolica
cvetě, drhti, kako od sreče vriska!«

Na novomeški gimnaziji so svoj čas študirali znameniti možje. Omenjam samo Ivana Tavčarja, ki je kot študent zajel na Otočcu ob peneči se, z otočki posejani Krki snov za svojo romantično novelo »Otok in Struga«, njegovega dolgoletnega političnega sobojevnika in iskrenega rodoljuba Ivana Hribarja, Slovencem zelo naklonjenega velikega admirala Antona Hausa, ki je bil z našim mojstrom — pevcem Otonom Župančičem v daljnem svaštvu, in končno Otona Župančiča, ki pa je bil v Novem mestu samo do četrtega gimnazijskega razreda.

Ob zatonu 19. stoletja, rojstvu slovenske moderne, pa se je pojavil v Novem mestu Dragotin Kette, ki je že kot študent objavljal svoje pesmi v »Ljubljanskem Zvonu«, tedanji vodilni slovenski literarni reviji.

Novomeška gimnazija se je ponašala v tisti dobi z nelaskavim vzdevkom »refugium peccatorum« (pribežališče grešnikov). Zaslužila ga vsekakor ni, vsaj v tem smislu ne, da bi »grešniki«, ki so se od drugod kakor iz Ljubljane, Celja, Maribora ali Gorice zatekli vanjo, morda na tem zavodu z lahkoto izdelovali. Pod dolgoletno egido ravnatelja, pisatelj dr. Franca Detele, je vladala na njem stroga, skoro pretirana disciplina in takratni profesorji so bili zelo zahtevni.

Gimnazijsko poslopje poleg samostanske cerkve, zgrajeno še v dobi cesarice Marije Terezije, je bilo že ob prelomu 19. stoletja zelo staro in je s svojimi ozkimi koridorji in majhnimi, borno opremljenimi učnimi sobami vzbujalo videz, da ne bo več dolgo kljubovalo zobu časa, a stoji še dandanes, in služi kot vojašnica.

Sredi meseca septembra 1896 je dospel Dragotin Kette v Novo mesto v spremstvu svojega protektorja, rodoljubnega pesnika Ivana Resmana. Z malce zibajočo se hojo je stopal droben in majhen, košatih brk in s pšenično rjavo bradico ob strani zajetnega Ivana Resmana, čigar obraz je krasila dolga črna brada. Ivan Resman, sošolec gimnazijskega ravnatelja dr. Detele, je menil, da bo mlademu Ketteju njegovo spremstvo in priporočilo, da je njegov varovanec že mnogo obetajoč pesnik, ki objavlja svoje pesmi v »Ljubljanskem Zvonu«, pri gimnazijskem direktorju nemalo koristilo. Bil je v usodni zmoti. Dr. Fran Detela je bil sicer odličen, izredno prefinjen poznavalec rimskih in grških klasikov, ki jih je citiral, da ga je bilo veselje poslušati; tudi mu je tekla beseda ne samo v slovenščini in nemščini, temveč tudi v klasični latinščini neverjetno gladko. Bil je duhovit, včasih ironičen in celo sarkastičen; za dijake pa, ki so se ukvarjali s pesništvo, ni imel razumevanja. Kar je le od daleč dišalo po svobodnem mišljenju, mu je bilo sumljivo in odvratno. Utesnjen v spone srednjeveškega dogmatizma in ves prežet s črnožoltim patriotizmom je preganjal